

Södermanlands läns landsting
Kultur.utbildning@dll.se

Uppföljning av beslut efter en riktad tillsyn gällande trygghet, åtgärder mot kränkande behandling samt värdegrundsarbete vid Öknaskolan, Södermanlands läns landsting

Beslut

Skolinspektionen bedömer att Södermanlands läns landsting inte avhjälpt samtliga påtalade brister. Öknaskolan och huvudmannen har under höstterminen 2017 genomfört ett omfattande främjande och förebyggande arbete för att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet och är fri från kränkningar. Huvudmannens arbete för att motverka kränkande behandling är emellertid inte tillräckligt målinriktat. Situationen på skolan under höstterminen 2017 har inte kartlagts och analyserats på ett systematiskt sätt och vidtagna åtgärder har inte följts upp och utvärderats. Huvudmannan har heller inte tydliggjort att det är personalen som måste anmäla och agera mot kränkningar.

Skolinspektionen förelägger därför med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Södermanlands läns landsting att senast den 1 juni 2018 vidta åtgärder så att skollagens krav angående arbetet för att motverka kränkande behandling efterlevs. I detta ingår att:

- Huvudmannan och rektorn ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka och förebygga kränkande behandling. (6 kap 6-7 §§ skollagen)
- Huvudmannen och rektorn ska se till att all personal i skolan och på internatet följer skyldigheten att anmäla uppgifter om kränkande behandling samt känner till och följer skolans rutiner för detta. (6 kap. 10 § skollagen)

De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag som ovan redovisas skriftligt till Skolinspektionen. Redovisningen ska lämnas av tjänsteman på nämndens vägnar, nämndordförande, utskott eller berörd nämnd. Redovisningen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Ange dnr 43-2017:3800 i de handlingar som skickas in.

Ärendet

Skolinspektionen beslutade den 16 juni 2017 att förelägga Södermanlands läns landsting att vidta åtgärder så att skollagens och läroplanens krav angående arbetet med att tillförsäkra alla elever en skolmiljö som präglas av trygghet, att arbeta målinriktat för att motverka kränkande behandling och att bedriva ett förebyggande

Beslut

2018-03-19

2 (5)

Dnr 43-2017:3800

värdegrundsarbete uppfylls. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av bristerna som framkom i detta beslut. Utredningen omfattar redovisningar av vidtagna åtgärder som Södermanlands läns landsting inkom med den 13 oktober och den 23 november 2017 samt den information som Skolinspektionen inhämtat vid ett besök på Öknaskolan den 16-17 januari 2018. Vid besöket intervjuades elever som läser år 2 och 3 på naturbruksprogrammet, lärare, personal på internatet, elevhälsan samt rektorn.

Motivering till beslutet

Trygghet och förebyggande värdegrundsarbete

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn vidtagit tillräckliga åtgärder och att skolan bedriver ett värdegrundsarbete för att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet och respekt för allas lika värde. Skolinspektionens uppföljning visar att skolans arbete under höstterminen 2017 har lett till att elever, personal och rektorn upplever situationen som mycket bättre än tidigare och att arbetsmiljön i huvudsak beskrivs som trygg och fri från kränkningar av elever.

Även om skolans arbete lett till positiva resultat finns det fortfarande elever och personal som ger exempel på normer och attityder i verksamheten som kan leda till att elever kränks och skapa otrygga situationer. Därför är det angeläget att värdegrundsarbetet fortsätter och bedrivs långsiktigt som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.

Rättslig reglering

Enligt 5 kap. 3 § skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet.

Av gymnasieskolans läroplan framgår att enligt skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktiska vardagliga handlingar. Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och vidta nödvändiga åtgärder för att motverka, förebygga och förhindra alla former av trakasserier och kränkande behandling. Vidare ska läraren, enligt läroplanen, öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa. Vidare ska läraren klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet i skolan.

Skolinspektionens utredning

Av huvudmannens skriftliga redovisning framkommer att skolan och internatet under hösten 2017 genomfört flera insatser för att skapa en trygg och tillitsfull arbetsmiljö. Insatserna omfattar bland annat utbildningar om skolans värdegrund för såväl personal och elever. Ett normkritiskt arbete har genomförts i flera klasser, då elever tillsammans med sin mentor tittat på och diskuterat en programserie från utbildningsradion som handlar om de normer och värden som kännetecknar samhället.

Vidare har Öknaskolan arbetat för att öka samhörigheten mellan elever och klasser genom att blanda elever från olika inriktningar under utbildningens första år.

Av intervjuer med elever framkommer att situationen på skolan och internatet är mycket bättre nu än tidigare. Merparten av de elever som intervjuats uttrycker att de upplever skolmiljön som trygg. Några elever beskriver emellertid att det finns ställen som de själva eller kompisar undviker, exempelvis "rökrutan". På internatet är stämningen och jargongen bra enligt elever, men det kan fortfarande hända att någon elev uttrycker sig kränkande. Internatets personal reagerar vid dessa tillfällen direkt. Överhuvudtaget har såväl skolans som internatets personal förändrat sitt förhållningssätt så att de numera agerar på samma sätt och omedelbart reagerar på ett kränkande språkbruk eller agerande från elevernas sida.

Lärare, personal på internatet, elevhälsan och rektorn beskriver att höstens främjande och förebyggande arbete i skolan och på internatet har skapat trygghet och att eleverna nu har en större förståelse för hur deras egna agerande, bland annat jargon och ordval, kan uppfattas av och påverka andra. De intervjuade upplever att de har bra diskussioner med eleverna om olika värdegrundsfrågor och att eleverna gärna redovisar sina värderingar samt är öppna med att beskriva hur situationen är på skolan och internatet. Sammantaget har få händelser under höstterminen 2017 då en elev upplevt sig utsatt för trakasserier eller kränkande behandling kommit till personalens kännedom.

Åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det fortfarande finns brister i huvudmannens målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling. Även om huvudmannen vidtagit vissa åtgärder och till viss del kartlagt verksamheten och gjort insatser för att motverka kränkande behandling bedrivs arbetet inte tillräckligt systematiskt.

Huvudmannen har, som en följd av den anmälan som inkom till Skolinspektionen våren 2017, genomfört en kartläggning och analys av skolans arbete. Denna kartläggning, som gjordes innan Skolinspektionens beslut i juni 2017, har legat till grund för de insatser som genomförts för att skapa en trygg skolmiljö, fri från kränkningar under innevarande läsår. Utifrån samma kartläggning finns även planerade åtgärder för resten av vårterminen 2018 och de kommande två läsåren. I september 2017 genomfördes en ny kartläggning i form av en enkät som efterfrågade elevernas upplevelse av trygghet och förekomsten av kränkande behandling. Enkäten besvarades endast av 34 elever och drygt en fjärdedel av dessa angav att kränkande behandling förekommer. Resultaten har dock inte använts för att systematiskt utveckla och justera insatserna i det förebyggande arbetet.

Skolinspektionen bedömer att Öknaskolans målinriktade arbete inte utgår från en tillräcklig kartläggning av verksamheten som genomförts efter Skolinspektionens beslut i juni 2017. Detta innebär att de åtgärder som vidtas inte med säkerhet kan kopplas till de problem och risker som faktiskt finns. Genom att det inte finns en aktuell kartläggning saknas också en aktuell analys av situationen vid Öknaskolan. Ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling är ett systematiskt och kontinuerligt arbete som ska bedrivas utifrån de förutsättningar som finns i den

aktuella verksamheten. Detta innebär att de specifika behoven vid Öknaskolan styr med vilket tidsintervall verksamheten ska kartläggas, analyseras, följas upp och utvärderas. Mot bakgrund av de brister som framgår av Skolinspektionens beslut fattat i juni 2017, borde huvudmannen sett till att en aktuell och fullständig kartläggning gjorts som utgångspunkt för analys och insatser samt även följt upp och utvärderat insatta åtgärder under höstterminen 2017.

Vidare bedömer Skolinspektionen att alla uppgifter om kränkande behandling inte anmäls till rektorn i enlighet med kraven i skollagen. Huvudmannens och skolans sätt att hantera anmälningsskyldigheten leder till att personalen inte anmäler samtliga fall av kränkande behandling till rektorn. Det finns idag en rutin som beskriver hur en anmälan om kränkande behandling ska göras så att den kommer såväl rektorn som huvudmannen till del. Rutinen är känd och implementerad såväl i skolan som på internatet. Rutinen tillämpas i skolan och på internatet på så sätt att en anmälan till rektorn kan göras av antingen personal eller elever. Om en elev anmäler en händelse gör inte personalen någon anmälan.

Skyldigheten att anmäla kränkande behandling till rektorn åvilar personalen enligt skollagen. De ska agera så fort det kommer till deras kännedom att en elev anser sig utsatt för kränkande behandling, exempelvis genom att en elev berättar om händelsen. Öknaskolans tillämpning av skolans rutiner innebär att personalen inte upplever att de är skyldiga att anmäla i de fall en elev anmäler. Detta har inneburit att personal har avstått från att anmäla i dessa fall. Det strider mot skollagen och medför också en risk att samtliga fall av kränkningar inte kommer till rektorns och huvudmannens kännedom, om en elev som sagt sig vilja anmäla senare avstår från att göra detta.

Rättslig reglering

Av 6 kap. 6-7 §§ skollagen framgår att det vid skolenheten ska bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever och att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av 6 kap. 10 § skollagen framgår att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn.

Skolinspektionens utredning

Av huvudmannens skriftliga redovisning framgår att huvudmannen i maj 2017 genomförde en kartläggning av förekomsten av trakasserier och kränkande behandling samt av hur skolan arbetar för att förebygga kränkande behandling. Utifrån kartläggningen har huvudmannen bland annat genomfört utbildningsinsatser riktade mot såväl elever som personal. Rutiner för att anmäla, utreda och åtgärda trakasserier och kränkande behandling har reviderats och en treårig plan för elevhälsans främjande arbete har utarbetats. Vidare framgår att effekterna av arbetet ännu inte kunnat utvärderats då arbetet inte har pågått tillräckligt länge.

Av huvudmannens redovisning och intervjuer med elever och personal framgår också att elevhälsan har genomfört en elevenkät i september 2017. Syftet med enkäten var att kartlägga den psykosociala arbetsmiljön på skolan och internatet. Delar av enkätresultaten avseende skolan redovisas i "Öknaskolans årliga plan för

Beslut

2018-03-19

5 (5)

Dnr 43-2017:3800

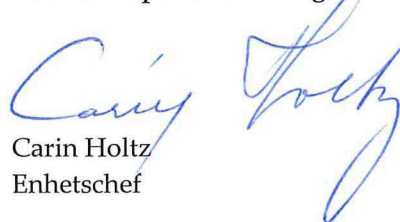
likabehandling Lå 2017/2018". Kartläggningen är i sig mycket begränsad. Skolan har ca 250 elever och endast 34 elever har besvarat enkäten. De elever som besvarat enkäten har valt att inte svara på en eller flera frågor. Resultatet av kartläggningen visar att skolan, i september 2017, fortfarande upplevdes som en otrygg plats för vissa elever samt att kränkningar förekom. Exempelvis svarar 9 elever ja på frågan "Upplever du att det förekommer mobbning på skolan?", 17 elever svarar nej och 8 elever besvarar inte frågan.

Av intervjuer framkommer att varken elevhälsan eller rektorn är nöjda med den kartläggning och analys som gjordes i september 2017. För få elever besvarade skolans enkät vilket medförde att skolan inte fick någon helhetsbild av situationen. Därför baseras de insatser som nu genomförs bland annat på en landstingsenkät som besvarades av 59 skolor i Södermanlands län i april 2017, "Liv och hälsa ung", samt på kontinuerliga diskussioner med elever och i personalgrupper under höstterminen 2017. Öknaskolan ska utforma en ny enkät som ska genomföras under vårterminen 2018 enligt rektorn.

Enligt huvudmannens skriftliga redovisning finns nya rutiner för hur en anmälan om trakasserier och kränkande behandling ska göras. Rektorns ansvar har tydliggjorts och rutinerna har implementerats i verksamheten genom information och diskussioner med personalen. Redovisningen innehåller "Öknaskolans årliga plan för likabehandling Lå 2017/2018" och där anges att "varje anställd som arbetar på skolan oavsett befattning har skyldighet att reagera, agera och anmäla kränkning/mobbning till rektor". Vidare innehåller redovisningen Öknaskolans blankett för anmälan till rektor med tillhörande instruktioner. Enligt instruktionerna ska en anmälan till rektor ske samma dag som händelsen inträffar eller dagen efter och rektorn ska anmäla till huvudmannen inom en vecka.

Av intervjuer med elever, lärare, personal på internatet, elevhälsan och rektorn framkommer att de intervjuade känner till hur ett ärende om trakasserier och kränkande behandling hanteras i skolan och på internatet. Internatets personal uppger att numera sker ingen värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls. Vidare framkommer att blanketten för anmälan finns tillgänglig för såväl personal som elever, både i skolan och på internatet. Det har under höstterminen 2017 hänt att elever själva bett om en blankett och sagt att de ska göra en anmälan till rektorn. När detta inträffat har den personal som fått reda på händelsen inte gjort någon anmälan. Enligt rektorn ser hen som viktigast att anmälan görs, inte vem som gör det. De ärenden som kommit till rektorns kännedom under höstterminen 2017 har anmälts till huvudmannen.

På Skolinspektionens vägnar

Carin Holtz
Enhetschef

Eleonor Duvander
Undervisningsråd/Föredragande